



Пројекат

РАЗВОЈ ОКВИРА ЗА УСКЛАЂИВАЊЕ СА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЕУ У ОБЛАСТИ ВАЗДУХА, ХЕМИКАЛИЈА И ХОРИЗОНТАЛНИХ ПИТАЊА

(EuropeAid/138598/IH/SER/RS)

Вишекритеријумска анализа три сценарија са додатним мерама

Упутство и једноставне техничке информације за учешће
заинтересованих страна

9. септембра 2021. године.



АУТОРИ:

Гонсало Кавалиеро

експерт

Одрицање од одговорности

Мишљења из овог документа одражавају ставове аутора и не представљају обавезно ставове Европке уније или друге организације поменуте у документу.



Садржај

Садржај

1	Увод	1
2	Поступак.....	1
3	Релевантне заинтересоване стране	1
4	Циљеви Програма заштите ваздуха у Републици Србији са акционим планом	2
5	Три могућа сценарија за усвајање у оквиру Стратегије заштите ваздуха са Акционим планом	2
6	Критеријуми и индикатори.....	3
6.1	Критеријуми заштите животне средине	3
6.1.1	Индикатор заштите животне средине 1: – Број прекорачења дневних концентрација PM10.....	5
6.1.2	Индикатор заштите животне средине 2: – Средње годишње концентрације PM10 ..	6
6.1.3	Индикатор заштите животне средине 3: Прекорачења граничних вредности за било коју загађујућу материју по градовима, за сваки сценарио	7
6.2	Критеријуми који се односе на здравље	7
6.2.1	Критеријум здравља 1: Број годишњих случајева превремене смрти која се повезује са загађењем ваздуха	8
6.3	Економски критеријуми	8
6.3.1	Економски критеријум 1: Нето користи (трошкови минус користи по здравље).....	9
6.4	Вредновање критеријума	9
7	Питања и упитник доступни на мрежи.....	9
7.1	Питања заснована на техничким пројектним информацијама	10
7.1.1	Питања о критеријумима заштите животне средине	10
7.1.2	Питања о критеријума здравља	11
7.1.3	Питања о економским критеријумима	11
7.2	Питања заснована на перцепцији заинтересованих страна	12
7.3	Бодовање критеријума	14
8	Анекс: Списак мера по сценаријима	15



Списак табела

Табела 1 – Прекорачења граничних вредности за било коју загађујућу материју по градовима, за сваки сценарио (црвена боја означава уочена прекорачења за поменућу загађујућу материју, зелена указује да нису уочена прекорачења)	7
Табела 2 – Мере укључене у сценарио WAM A	15
Табела 3 – Мере укључене у сценарио WAM B	19
Табела 4 – Мере укључене у сценарио WAM C	21



Списак слика

Слика 1 – Број прекорачења дневних концентрација PM_{10} : $50 \mu g \cdot m^{-3}$ (гранична вредност: 35 дана годишње).....	5
Слика 2 – Средње годишње концентрације PM_{10} ($LV=40 \mu g \cdot m^{-3}$).....	6
Слика 3 – Број годишњих случајева превремене смрти која се повезује са загађењем ваздуха	8
Слика 4 – Користи и трошкови према WEM 2030. године за сваки сценарио	9



Списак скраћеница

Acronyms	Meaning
ЕУ	Европска унија
ГВ	Гранична вредност
ВКА	Вишекритеријумска анализа
НВО	Невладина организација
NO ₂	Азот-диоксид
PM	Суспендоване честице
Реф.	Референца
SO ₂	Сумпор-диоксид
ВСЖ	Вредност статистичког живота
WAM A	<i>With Additional Measures - A</i>
WAM B	<i>With Additional Measures - B</i>
WAM C	<i>With Additional Measures - C</i>
WEM	<i>With Existing Measures</i>

1 Увод

Захваљујемо се на интересовању за учешће у процесу вишекритеријумске анализе три сценарија са додатним мерама (WAM A, WAM B и WAM C), који је укључуио заинтересоване стране, а сама анализа извршена је за потребе израде Програма заштите ваздуха у Републици Србији са акционим планом. Министарству заштите животне средине веома је важно ваше мишљење. Резултати ове активности допронеће информисаном доношењу одлука, али не намећу обавезу рада према тим резултатима.

Ангажовање заинтересованих страна у овој фази техничког процеса прати најбољу међународну праксу у области учешћа јавности. Оно међутим не представља замену за додатне поступке јавних рапсрава које треба спровести у складу са законима Србије.

2 Поступак

Циљ израде ове брошуре је пружање подршке учешћу заинтересованих страна у вишекритеријумској анализи три сценарија са додатним мерама (WAM A, WAM B and WAM C), који су развијени за потребе Програма заштите ваздуха у Републици Србији са акционим планом.

Техничке информације дате у овој брошури намењене су широком спектру заинтересованих страна различитих квалификација, интересовања и искустава. Као таква, ова брошура садржи веома мало техничких информација припремљених у оквиру пројекта, и оне су описане на најједноставнији могући начин.

Након што прочитате брошуру, изволите посетити интернет страницу Пројекта и попунити упитник. Читање овде датих информација и одговарање на упитник траје мање од 30 минута. Упитник је отворен за попуњавање до 27. септембра 2021. године.

Такође вас позивамо да додате адресе своје електронске поште како бисте могли добијати информације о пројекту, укључујући и оне о резултатима вишекритеријумске анализе. За то је потребно да пратите следећи линк <https://forms.gle/WAS1pE2sKVaufrPt9> (ваша адреса електронске поште неће се повезивати са одговорима из упитника. Према томе, ваше учешће у попуњавању упитника остаје потпуно анонимно).

3 Релевантне заинтересоване стране

У наставку је дат списак категорија заинтересованих страна које су позване на учешће у овој вишекритеријумској анализи.

- Чланови Радне групе и релевантних институција
- НВО за заштиту животне средине
- НВО за локални развој

- Универзитети (у Београду и Новом Саду (животна средине и енергетика), технички и медицински факултети)
- Савез синдиката
- Удружења пољопривредника
- Привредна комора Србије и друга релеватна пословна и привредна удружења
- Стална конференција градова и општина
- Локалне самоуправе у којима се налазе станице из сценарија
- Шира јавност

У наредним одељцима дате су техничке информације о Програму заштите ваздуха у Републици Србији са акционим планом и три разматрана сценарија. Када је релевантно и колико могућности дозвољавају, позивамо вас да те информације искористите приликом давања одговора на питања из упитника.

4 Циљеви Програма заштите вадзуха у Републици Србији са акционим планом

Циљеве Програма заштите ваздуха у Републици Србији са акционим планом треба дефинисати по следећим правцима:

1. Побољшање здравља грађана Србије смањењем њихове изложености загађењу ваздуха
2. Смањење негативних утицаја загађења ваздуха на екосистеме, укључујући флору и фауну
3. Усклађивање Србије са регулаторним граничним вредностима ЕУ у области заштите ваздуха

5 Три могућа сценарија за усвајање у оквиру Стратегије заштите ваздуха са Акционим планом

У оквиру техничког пројекта за разраду Програма заштите ваздуха у Републици Србији са акционим планом, развијена су три сценарија и извршена је процена одговарајућих емисија загађујућих материја у ваздуху.

- **WAM A: са додатним мерама А (with additional measures A).** Релевантне директиве и уредбе ЕУ још нису у потпуности транспоноване и имплементиране
- **WAM B: са додатним мерама Б (with additional measures B).** Интензивнија контрола него у случају сценарија WAM A. Поред мера из WAM A, у неке секторе уводе се строже граничне вредности емисије и утврђују мере за националне финансијске и фискалне мере за кључне категорије извора емисија (као што су шеме и промоција сечења путничких возила и грејна тела на дрва и угаљ у домаћинствима)
- **WAM C: са додатним мерама Ц (with additional measures C).** Сценарио потпуне контроле. Поред мера из WAM B, уводе се нове, укључујући мере специфичне за одређену локацију (нпр. подстицаји, ограничења и забране) које имају за циљ обезбеђивање усаглашености са

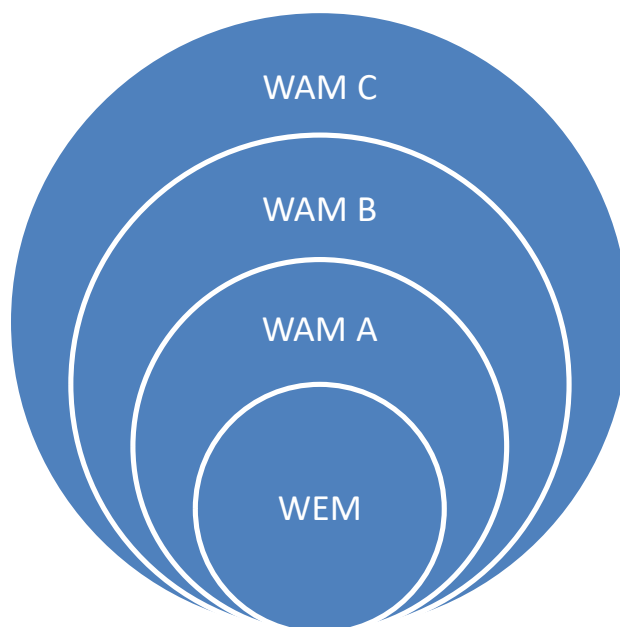
граничним вредностима за квалитет ваздуха у одређеним градовима (Директива 2008/50/ЕЗ, нарочито за суспендоване честице PM_{10} и $PM_{2.5}$)

Као што се може видети, сваки сценарио подразумева додатне напоре (са додатним мерама) у поређењу са претходним: WAM В укључује све мере из WAM А, плус додатне, а WAM С укључује све мере из WAM А и WAM В, плус додатне.

Списак свих политика и мера из сваког сценарија додата је овом документу у виду анекса.

Поред набројана четири сценарија, у оквиру пројекта је извршена процена квалитета ваздуха у вези са усвојеним мерама које се већ имплементирају (овај сценарио служи само као репер – није укључен у вишекритеријумску анализу јер стратегија обавезно мора усвојити један од три додатна сценарија описана у претходном тексту):

- **WEM: са постојећим мерама (*with existing measures*)**. Сценарио укључује политике и мере усвојене и имплементиране до 1. јануара 2019. године



6 Критеријуми и индикатори

Како је већ наведено, избор критеријума и индикатори за ову вишекритеријумску анализу поједностављен је како би се осигурало разумевање широког спектра заинтересованих страна.

6.1 Критеријуми заштите животне средине

Када је реч о критеријумима заштите животне средине, а у циљу поједностављења вишекритеријумске анализе, изабрани индикатори укључују дневна гранична вредност концентрација суспендованих честица (PM_{10}) на годишњем нивоу, која у складу са стандардима ЕУ износи 35. То значи да се за јавно здравље сматра прихватљивим да дневне граничне вредности

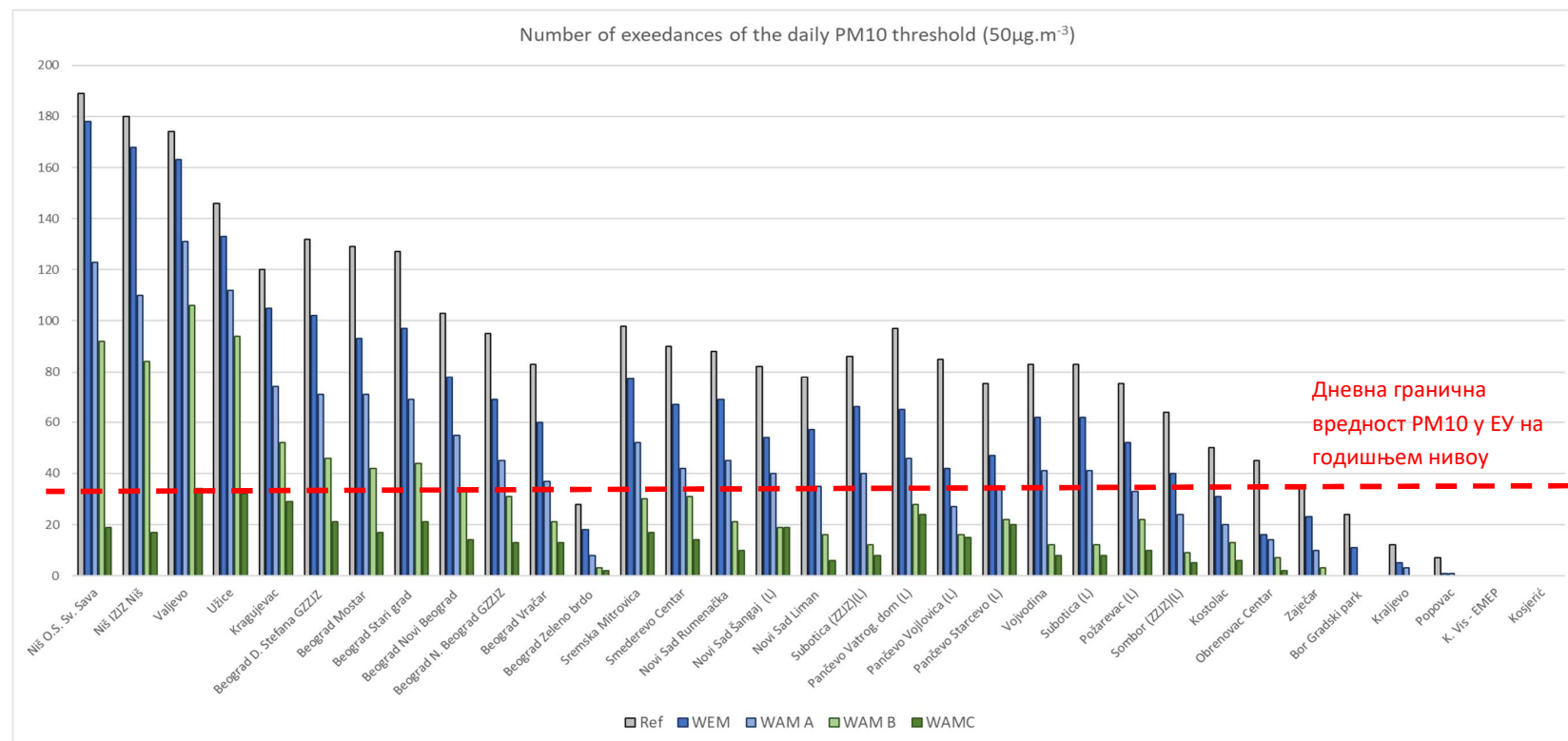
концентрација PM10 ($50 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$) у ваздуху могу бити прекорачене 35 дана годишње. Све више од тога представља опасност по јавно здравље. Што је више дана прекорачења ове граничне вредности, то је ризик по јавно здравље већи.

Поред прекорачења на дневном нивоу, присутан је и други индикатор за PM10: средње годишње концентрације, које су у складу са стандардима и прописима ЕУ утврђене на $40 \mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$. То значи да средње годишње концентрације изнад ове вредности представљају ризик по јавно здравље.

Ова два индикатора, искомбинована за сваки град, чине добру основу за информисану одлуку заинтересованих страна о томе који сценарио доноси оптималне резултате заштите животне средине (смањење дана прекорачења и годишњих средњих концентрација).

Трећи додатак представља неквантификовани индикатор, који је предложен због своје једноставности и лаког разумевања: прекорачења граничних вредности за све загађујуће материје по граду у сваком сценарију.

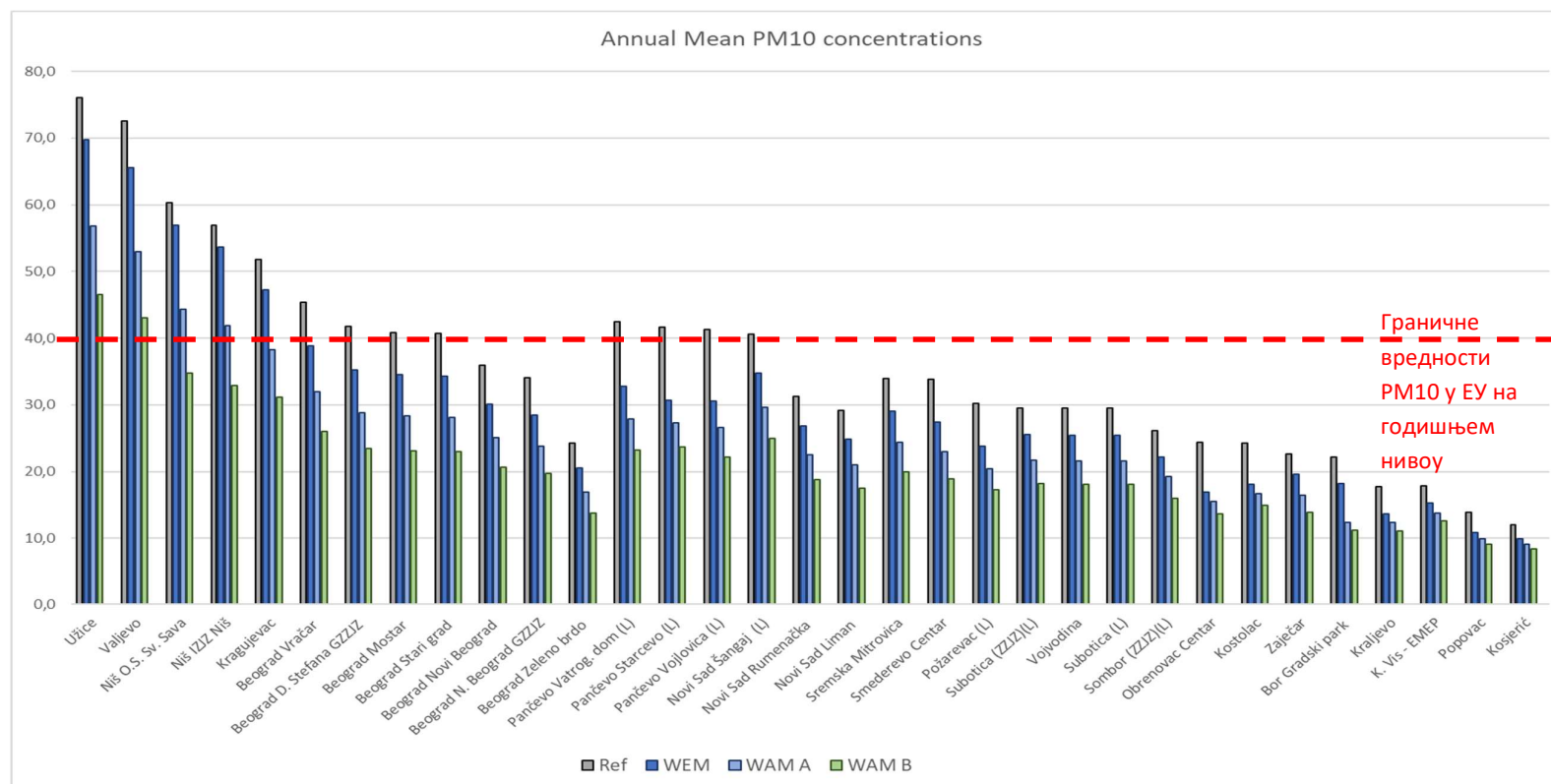
6.1.1 Индикатор заштите животне средине 1: – Број прекорачења дневних концентрација PM10



Слика 1 – Број прекорачења дневних концентрација PM10: $50\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$ (гранична вредност: 35 дана годишње)

6.1.2 Индикатор заштите животне средине 2: – Средње годишње концентрације PM10

Слика 2 – Средње годишње концентрације PM10 (LV=40 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)



6.1.3 Индикатор заштите животне средине 3: Прекорачења граничних вредности за било коју загађујућу материју по градовима, за сваки сценарио

Табела 1 – Прекорачења граничних вредности за било коју загађујућу материју по градовима, за сваки сценарио (црвена боја означава уочена прекорачења за поменућу загађујућу материју, зелена указује да нису уочена прекорачења)

	2015 Ref	2030 - WEM	2030 - WAM A	2030 - WAM B	2030 - WAM C
Užice	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	
Valjevo	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	
Niš	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	
Kragujevac	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10	
Beograd	PM10 & PM2.5 & NO2	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10	
Pančevo	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10		
Novi Sad	PM10 & PM2.5	PM10	PM10		
Sremska Mitrovica	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5	PM10		
Smederevo	PM10 & PM2.5	PM10	PM10		
Vojvodina	PM10 & PM2.5	PM10	PM10		
Subotica	PM10 & PM2.5	PM10	PM10		
Požarevac	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5			
Sombor	PM10 & PM2.5	PM10 & PM2.5			
Obrenovac	PM10				
Kostolac	PM10				
Zaječar	PM10				
Vranje	SO2				
Bor	SO2	SO2	SO2	SO2	
Cacak	NO2				

6.2 Критеријуми који се односе на здравље

За сагледавање користи по здравље од смањења концентрација загађујућих материја и мање дана прекорачења остварених у сваком од сценарија, изабран је по један индикатор опет из разлога једноставности. Тај индикатор је број превремених смртних исхода од последица загађења ваздуха.

6.2.1 Критеријум здравља 1: Број годишњих случајева превремене смрти која се повезује са загађењем ваздуха

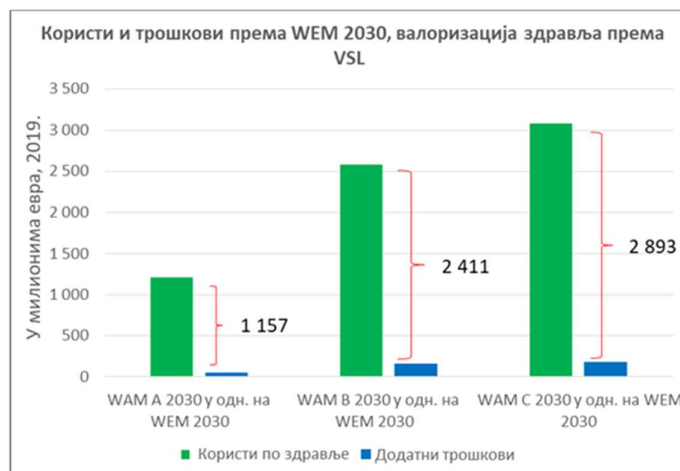


Слика 3 – Број годишњих случајева превремене смрти која се повезује са загађењем ваздуха

6.3 Економски критеријуми

Трошкови повезани са сваком сценаријом су трошкови потребни за имплементацију мера из сваког од њих. Економске користи су оне које проистичу из процене монетарне вредности у вези са смањењем морталитета и оболевања. По међународним стандардима, за сваки избегнути случај превремене смрти или било ког другог утицаја на здравље (пријем у болницу због респираторних или кардиоваскуларних сметњи, бронхитис, дани смањене радне способности, дани одсуствовања с посла...), постоји економска корист за цело друштво. Нето користи представљене у овом критеријуму једнаке су годишњим избегнутим трошковима здравствене заштите (користи по здравље) умањеним за додатна годишња улагања и оперативне и трошкове одржавања (за имплементацију мера) према сценаријима ублажавања у односу на WEM 2030. године.

6.3.1 Економски критеријум 1: Нето користи (трошкови минус користи по здравље)



М€/год. (VSL)	WAM A 2030 у одн. на WEM 2030	WAM B 2030 у одн. на WEM 2030	WAM C 2030 у одн. на WEM 2030
Користи по здравље	1 208	2 579	3 080
Додатни трошкови	51	168	187
Нето корист	1 157	2 411	2 893

Слика 4 – Користи и трошкови према WEM 2030. године за сваки сценарио

6.4 Вредновање критеријума

Мада су сви критеријуми из ове анализе релевантни, свака особа придаје релативан значај сваком критеријуму у поређењу с другим. Неко може највећи значај придати користи по здравље, док неко други може више пажње усмерити на трошкове који се доводе у везу са утицајима на здравље, или може разматрати аспекте заштите животне средине као најважније. Дакле, ова вишекритеријумска анализа под вођством заинтересованих страна може разматрати релативан значај који свака особа придаје неком од критеријума (животна средина, здравље и економија, однос трошкова и користи). Након процене сваког сценарија на основу наведених критеријума, од вас ће се тражити да вреднујете релативан значај сваког тог критеријума. Скалу чине вредности од нула до пет, при чему нула представља одсуство значаја неког критеријума, а петица представља највиши значај који се придаје неком критеријуму.

7 Питања и упитник доступни на мрежи

За попуњавање упитника, пратите следећи линк: <https://forms.gle/WJmS7oKfTMM9hWdP8>. У обзир ће бити узети само одговори дати путем овог линка.

7.1 Питања заснована на техничким пројектним информацијама

7.1.1 Питања о критеријумима заштите животне средине

Колико сте задовољни смањењем емисија PM10 постигнутим у оквиру сценарија WAM A?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни смањењем емисија PM10 постигнутим у оквиру сценарија WAM B?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни смањењем емисија PM10 постигнутим у оквиру сценарија WAM C?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

—

Колико сте задовољни бројем дана прекорачења граничних вредности PM10 процењених у WAM A?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни бројем дана прекорачења граничних вредности PM10 процењених у WAM B?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни бројем дана прекорачења граничних вредности PM10 процењених у WAM C?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

—

Колико сте задовољни проценом броја дана прекорачења граничних вредности било које загађујуће материје у вашем граду (или граду у вашој близини) у оквиру WAM A?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни проценом броја дана прекорачења граничних вредности било које загађујуће материје у вашем граду (или граду у вашој близини) у оквиру WAM B?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни проценом броја дана прекорачења граничних вредности било које загађујуће материје у вашем граду (или граду у вашој близини) у оквиру WAM C?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

7.1.2 Питања о критеријума здравља

Колико сте задовољни проценом броја превремених смртних случајева у вези са загађењем ваздуха у оквиру WAM A?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни проценом броја превремених смртних случајева у вези са загађењем ваздуха у оквиру WAM B?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни проценом броја превремених смртних случајева у вези са загађењем ваздуха у оквиру WAM C?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

7.1.3 Питања о економским критеријумима

Колико сте задовољни проценом нето користи (односа трошка и користи) у оквиру WAM A?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни проценом нето користи (односа трошка и користи) у оквиру WAM B?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Колико сте задовољни проценом нето користи (односа трошка и користи) у оквиру WAM C?

1 (нимало); 5 (донекле); 10 (изузетно)

Изаберите изјаву која најближе описује ваш случај:

- а) На моје одговоре на горња питања највише су утицале емисије и прекорачења граничних вредности у граду у којем живим или радим (или који ми је најближи)
- б) На моје одговоре на горња питања највише су утицали укупни резултати сценарија, без обзира на резултате у граду у којем живим или радим (или који ми је најближи).

7.2 Питања заснована на перцепцији заинтересованих страна

Који сценарио по вама највише доприноси борби против климатских промена?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Који сценарио по вама највише доприноси заштити биодиверзитета?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Који сценарио по вама највише доприноси искорењивању сиромаштва?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Који сценарио по вама највише доприноси родној равноправности?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један

- Сви једнако

Који сценарио по вама највише доприноси побољшању живота на селу?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Који сценарио по вама највише доприноси побољшању живота у граду?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Који сценарио по вама највише доприноси отварању радних места?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Који сценарио по вама највише доприноси енергетској безбедности Србије?

- WAM A
- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Који сценарио по вама је најбољи за ваш град?

- WAM A

- WAM B
- WAM C
- Не знам
- Ни један
- Сви једнако

Дољи простор можете искористити и написати по вама најадекватнији коментар (највише 200 словних места).

7.3 Бодовање критеријума

Оцените релативан значај критеријума заштите животне средине

0 (никава) – 5 (изузетно значајан)

Оцените релативан значај критеријума здравља

0 (никава) – 5 (изузетно значајан)

Оцените релативан значај економског критеријума.

0 (никава) – 5 (изузетно значајан)



8 Анекс: Списак мера по сценаријима

Табела 2 – Мере укључене у сценарио WAM A

# Сценарио WAM A	Назив	Сектор	NFR
WAM A-1	Спровођење Директиве о индустријским емисијама, Поглавља 2 (BAT AELS) у постројењима са великим ложиштима и разматрање горње вредности емисија у вези са најбољим доступним техникама (BAT)	Производња електричне и топлотне енергије, осим постројења из Националног плана за смањење емисија (NERP)	1A1a
WAM A-2	Спровођење Директиве о индустријским емисијама у постројењима са средњим ложиштима		
WAM A-3	Спровођење граничних вредности у постројењима са најмањим ложиштима (мањим од 1 MW) у складу са Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање (СГРС бр. 6/16)		
WAM A-1	Спровођење Директиве о индустријским емисијама, Поглавља 2 (BAT AELS) у постројењима са великим ложиштима и разматрање горње вредности емисија у вези са најбољим доступним техникама (BAT)	Индустрија (сагоревање)	1A2c, 1A2d, 1A2e и 1A2gviii
WAM A-2	Спровођење Директиве о индустријским емисијама у постројењима са средњим ложиштима		
WAM A-2	Спровођење Директиве о индустријским емисијама у постројењима са средњим ложиштима	Пословни и институционални сектор, пољопривреда	1A4ai, 1A4ci
WAM A-3	Спровођење граничних вредности у постројењима са најмањим ложиштима (мањим од 1 MW) у складу са Уредбом о граничним вредностима емисије загађујућих материја у ваздух из постројења за сагоревање (СГРС бр. 6/16)		



# Сценарио WAM A	Назив	Сектор	NFR
WAM A-4	Замена постојећих грејних тела у домаћинствима новим еко-дизајнираним (Директива ЕУ о еко-дизајну и пратеће Уредбе 2015/1185 и 2015/1189) без јавних финансијских подстицаја (Уредба ЕУ 2015/1185 и 2015/1189) (интеграција: 5% 2025, 30% 2030. и 55% 2035. године)	Грејање домаћинстава	1A4bi
WAM A-5	Спровођење Директиве о индустријским емисијама, Поглавља 2 (BAT AELS) у индустријским постројењима и разматрање горње вредности емисија у вези са најбољим доступним техникама (BAT)	Рафинерије нафте	1A1b/1B2aiv
		Индустрија гвожђа и челика	1A2a, 2C1
		Производња бакра	1A2b, 2C7a
		Производња секундарног алумунијума	1A2b, 2C3
		Производња цемента	1A2f, 2A1
		Производња креча	1A2f, 2A2
		Производња магнезијума	1A2b, 2C4
		Производња стакла	1A2f, 2A3
		Производња амонијама, азотне киселине, амонијум-нитрата, урее, фосфатних ђубрива, сумпорне киселине	2B1, 2B2, и 2B10a



# Сценарио WAM A	Назив	Сектор	NFR
		Производња полимера мале и велике густине	2B10a
		Производња папира	2H1
		Производња дрвених панела	2I
WAM A-6	Спровођење Уредбе (ЕУ) 2016/1628 о захтевима који се односе на граничне вредности емисија суспендованих честица и одобрења типа мотора са унутрашњим сагоревањем за мобилну механизацију, којом се мења и допуњује Уредба (ЕУ) бр. 1024/2012 и (ЕУ) бр. 167/2013, и мења и укида Директива 97/68/ЕЗ	Мобилна механизација	1A2gvii, 1A4cii
WAM A-7	Спровођење измењене Директиве о квалитету горива 2009/30/ЕЗ и Директиве 2016/802/ЕЗ о смањењу садржаја сумпора у одређеним течним горивима	Садржај сумпора у течним горивима	1A2gvii, 1A4cii, 1A3dii
WAM A-8	Спровођење Директива 94/63/ЕЗ (Фаза 1) и 2009/126/ЕЗ (Фаза 2)	Дистрибуција бензина	1B2av
WAM A-9	Спровођење Директиве о индустријским емисијама, Поглавља 5 и Анекса 7 емисије испарљивих органских једињења или Поглавља 2 за постројења која користе више од 200 t	Индустријска употреба растварача	2D3d, 2D3f, 2D3g, 2D3h, 2D3i



# Сценарио WAM A	Назив	Сектор	NFR
WAM A-10	Друмски саобраћај: минимални стандарди за увоз половних возила, и то Euro 4/IV од 1. јануара 2024, Euro 5/V од 1. јануара 2025. и Euro 6/VI од 1. јануара 2030. године	Друмски саобраћај	1A3b
WAM A-11	Увођење најбоље праксе за наношење чврстог стајњака кроз брже убризгавање у земљиште: - фарме свиња и живине: брзо убризгавање у року од 4 и 12 сати - фарме говеда: брзо убризгавање у року од 24, 12 или 4 сата	Наношење чврстог стајњака на земљиште	3Da2a
WAM A-12	Увођење најбоље праксе за наношење течног стајњака убризгавањем помоћи црева у року од 4 и 12 сати (фарме свиња и живине)	Наношење течног стајњака на земљиште	3Da2a
WAM A-13	Убризгавање урее у земљиште	Неорганска азотна ђубрива (укључује и наношење урее)	3Da1



Табела 3 – Мере укључене у сценарио WAM B

# Сценарио (WAM B)	Назив	Сектор	NFR
WAM B-1	Спровођење Директиве о индустријским емисијама, Поглавља 2 (BAT AELS) у постројењима са великим ложиштима и разматрање горње вредности емисија у вези са најбољим доступним техникама (BAT)	Производња електричне и топлотне енергије, осим постројења из Националног плана за смањење емисија (NERP)	1A1a
		Индустрија (сагоревање)	1A2c, 1A2d, 1A2e и 1A2gviii
WAM B-2	Финансијски подстицаји за интензивнију замену постојећих грејних тела у домаћинствима новим еко-дизајнираним (Директива ЕУ о еко-дизајну и пратеће Уредбе 2015/1185 и 2015/1189) од 2025. до 2030. године (интеграција: 5% 2025, 55% 2030. и 80% 2035. године)	Грејање домаћинстава	1A4bi
WAM B-3	Спровођење Поглавља 2 ДИЕ ЕУ у индустријским процесима уз разматрање средњих вредности (просек горњих и доњих вредности) BAT AELS	Рафинерије нафте	1A1b/1B2aiv
		Индустрија гвожђа и челика	1A2a, 2C1
		Производња бакра	1A2b, 2C7a
		Производња секундарног алумунијума	1A2b, 2C3
		Производња цемента	1A2f, 2A1



		Производња креча	1A2f, 2A2
		Производња магнезијума	1A2b, 2C4
		Производња стакла	1A2f, 2A3
		Производња амонијама, азотне киселине, амонијум-нитрата, урее, фосфатних ђубрива, сумпорне киселине	2B1, 2B2, и 2B10a
		Производња полимера мале и велике густине	2B10a
		Производња папира	2H1
		Производња дрвених панела	2I
WAM B-4	Друмски саобраћај: минимални стандарди за увоз половних возила, и то Euro 5/V од 1. јануара 2024. и Euro 6/VI од 1. јануара 2025. године	Друмски саобраћај	1A3b
WAM B-5	Друмски саобраћај: финансијски подстицаји за резање најстаријих дизел путничких возила Euro 1, 2 и 3 и мањих теретних возила и EURO I, II и III дизел аутобуса.	Друмски саобраћај	1A3b
WAM B-6	Додатне мере за активности у којима се користе растварачи	Коришћење растварача у индустрији	2D3d, 2D3f, 2D3g, 2D3h, 2D3i
WAM B-7	Увођење најбоље праксе за наношење стајњака са фарми свиња и говеда: интензиван развој убризгавања и наношење остатака помоћу црева у року од 4 или 12 сати	Наношење течног стајњака на земљиште	3Da2a



WAM B-8	Замена урее амонијум-нитратним ђубривом	Коришћење неорганских ђубрива	3Da1	
WAM B-9	Увођење најбоље праксе за складиштење течног стајњака: - покривање складишта на IPCC фармама свиња - развој природне покорнице на фармама говеда (само на фармама за узгој крава музара)	Складиштење стајњака на фармама свиња	3B	
		Складиштење стајњака на фармама за узгој крава музара	3B	
WAM B-10	Ограничавање спаљивања остатака из пољопривреде (0% 2035. године)	Спаљивање остатака из пољопривреде	3F	

Табела 4 – Мере укључене у сценарио WAM C

# Сценарио (WAM C)	Назив	Сектор	NFR
WAM C-1	Повећање финансијскиј подстицаја за бржу замену постојећих грејних тела у домаћинствима новим еко-дизајнираним или топлотним пумпама у Ужицу, Ваљеву, Крагујевцу, Београду и Нишу ((Директива ЕУ о еко-дизајну и пратеће Уредбе 2015/1185 и 2015/1189) од 2024. до 2030. године	Грејање домаћинства	1A4bi



WAM C-2	Спровођење Поглавља 2 ДИЕ ЕУ у индустријским процесима уз разматрање средњих вредности (просек горњих и доњих вредности) ВАТ АЕЛс и доњих вредности за постројења за производњу бакра и сумпорне киселине у Бору (мења В3)	Индустрија	
WAM C-3	Ограничавање спаљивања остатака из пољопривреде (0% 2035. године)	Спаљивање остатака из пољопривреде	3F



Republic of Serbia
Ministry of Environmental Protection
Ministry of Finance
Department for Contracting and Financing
of EU Funded Programmes

This project is funded by
the European Union



Project implemented by the Consortium

